

Autor: Alicja Kupczak

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

POLITYKA RACHUNKOWOŚCI W SPÓŁCE - ZBĘDNY DOKUMENT, CZY NIEZBĘDNE REGULACJE

W czasach digitalizacji, optymalizacji procesów, minimalizacji sporządzanej dokumentacji w jednostkach zespoły finansowo-księgowe i zarządy zastanawiają się nad zasadnością sporządzania polityki rachunkowości. Bardzo często też rezygnuje się z jej sporządzania, ale czy słusznie?

Przeglądając system rachunkowości różnych spółek podczas badań sprawozdań finansowych, jedną z najczęściej zauważanych nieprawidłowości jest brak prawidłowo sporządzonej polityki rachunkowości. W odpowiedzi na te zarzuty, księgowi przedkładają biegłemu rewidentowi wprowadzenie do sprawozdania finansowego wraz z załącznikiem w postaci wzorcowego planu kont. Uważają, że w ten sposób dochowują ustawowego obowiązku posiadania polityki rachunkowości, mimo że dokumenty te nie są dopasowane do specyfiki jednostki, ani też zatwierdzone do stosowania przez jej kierownika.

Takie podejście jest jednak nieprawidłowe. Ustawa o rachunkowości (dalej: uor) jasno definiuje w art. 10 obowiązek sporządzania dokumentacji polityki rachunkowości w formie pisemnej, obejmującej nie tylko metody wyceny składników aktywów i pasywów i ich prezentacji w sprawozdaniu finansowym, ale również:

- określenie roku obrotowego i okresów sprawozdawczych, sposobu sporządzania sprawozdania finansowego,
- określenie zakładowego planu kont, dopasowanego do specyfiki jednostki,
- wykaz ksiąg rachunkowych i zbiorów danych tworzących te księgi,
- opis systemu przetwarzania danych i systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów.

POTRZEBNA, CZY NIE

Poza ustawowym obowiązkiem sporządzania polityki rachunkowości warto zastanowić się, po co właściwie spółce taki dokument i czy rzeczywiście ustawodawca nie wymaga od spółki zbędnej dokumentacji?

Odpowiedź na to pytanie wydaje się prosta. Regulacje prawne rachunkowości dają jednostce w wielu przypadkach prawo wyboru w zakresie metod ujęcia i wyceny zdarzeń gospodarczych. Dla zachowania nadrzędnej zasady ciągłości stosowania metod wyceny, jednostka powinna podjąć decyzję co do obszarów, w których ustawa daje spółce prawo wyboru. Ponadto, ze względu na dynamicznie rozwijający się rynek, ustawodawca często nie nadąża z dopasowaniem regulacji prawnych do zmieniających się warunków rynkowych i to właśnie w polityce rachunkowości spółka powinna opisać sposób ujęcia transakcji gospodarczych, co do których nie ma jasnych wytycznych.

PRZYKŁAD

Spółka zajmująca się wynajmem nieruchomości korzysta z finansowania wewnątrzgrupowego. Zaciąga pożyczki od spółki matki, których środki wykorzystywane są zarówno na cele związane z bieżącą działalnością spółki, jak i na finansowanie modernizacji nieruchomości inwestycyjnej. Ponieważ koszty takich modernizacji ponoszone są na bieżąco w istotnych kwotach, spółka ma obowiązek aktywowania kosztów finansowania tych inwestycji. Ustawa nie reguluje wprost sposobu podziału tych kosztów na koszty bieżącej działalności i koszty finansowania inwestycji. W ocenie spółki, szczegółowa identyfikacja, ze względu na częstotliwość ponoszonych kosztów inwestycyjnych może generować bardzo duży nakład pracy księgowych. W związku z tym zdecydowano się na przyjęcie uproszczenia w tym zakresie, tj. ustalenie stanu środków trwałych w budowie na 1 dzień danego miesiąca i aktywowanie odsetek od tego poziomu nakładów. Oczywiście takie podejście jest uproszczeniem, jednakże w ocenie kierownictwa jednostki, nie będzie istotnie zniekształcać kosztów modernizacji, a co za tym idzie nie wpłynie na rzetelność wyceny tej pozycji sprawozdania finansowego.

W przykładzie jasno wskazano korzyść jaka płynie z odpowiednio dopracowanych zasad rachunkowości – tj. w szczególności ograniczenie poziomu skomplikowania oraz czasochłonności obsługi księgowej jednostki.

Ustawa o rachunkowości daje spółce prawo wyboru, m.in. w następujących obszarach:

- sposobu sporządzania sprawozdania finansowego oraz modelu ewidencji kosztów (układ rodzajowy lub wg miejsc powstawania kosztów),
- metody dokonywania odpisów aktualizujących środki trwałe oraz w zakresie ustalenia minimalnej wartości środka trwałego,
- metod wyceny rozchodu środków pieniężnych, zapasów,
- metod ustalania odpisów aktualizujących aktywa, z tyt. trwałej i czasowej utraty wartości,
- metod ustalania poziomu rezerw,
- rodzaju przyjętych w jednostce uproszczeń.

Wybór odpowiedniej opcji powinien być uzależniony od:

- specyfiki działalności jednostki (np. sezonowości produkcji, intensywności produkcji),
- systemu finansowo-księgowego (np. SAP umożliwia jedynie rozchód zapasów według średniej ważonej),
- skomplikowania transakcji występujących w jednostce i ich skali (w zakresie możliwości i zasadności stosowania uproszczeń rachunkowości),
- celów optymalizacji podatkowej w granicach umożliwionych przez przepisy podatkowe,
- dopasowanie metod wyceny do metod obowiązujących w grupie kapitałowej.

Powszechnie obowiązuje przekonanie, że to księgowy/biuro rachunkowe odpowiada za dochowanie obowiązku sporządzenia polityki rachunkowości.

BRAK DOKUMENTACJI

Jednak zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości, to kierownik jednostki (czyli w sp. z o.o. jej zarząd) ponosi odpowiedzialność za niedochowanie obowiązków związanych z rachunkowością spółki. Zgodnie z art. 77 uor, kto wbrew przepisom ustawy dopuszcza do prowadzenia ksiąg rachunkowych wbrew przepisom ustawy (tj. nie ustali w formie pisemnej

zasad rachunkowości) podlega grzywnie, karze pozbawienia wolności do lat 2 lub obu tym karom łącznie.

Zarządy spółek muszą być świadome tej odpowiedzialności i powinny dopilnować, by polityka rachunkowości była sporządzona i na bieżąco (w razie konieczności) aktualizowana. Sposobami na zabezpieczenie się przed odpowiedzialnością, mogą być:

- w przypadku prowadzenia ksiąg rachunkowych przez pracowników spółki – wpisanie sporządzenia polityki rachunkowości w zakres obowiązków głównego księgowego,
- w przypadku powierzenia prowadzenia ksiąg rachunkowości do biura rachunkowego – wpisanie w zakres umowy sporządzenie i nadzór nad polityką rachunkowości.

UWAGA!

Przekazanie odpowiedzialności za sporządzenie odpowiedniej dokumentacji na inne osoby lub podmioty, nie zwalnia kierownika jednostki z nadzoru nad wykonaniem tych obowiązków.

CZY KORZYŚCI PRZEWYŻSZAJĄ KOSZTY

Decydującym kryterium o sporządzeniu polityki rachunkowości są oczywiście koszty jej sporządzenia. W przypadku ofert biur rachunkowych, cena za ten dokument nie jest sprecyzowana i określana jest jako „od 1000 zł”, gdzie najniższy próg dotyczy głównie wzorów, które nie są dopasowane do specyfiki jednostki. Każda dodatkowa modyfikacja, dopasowanie indywidualne do charakteru działalności spółki wyceniane jest przez biura rachunkowe oddzielnie. W związku z tym, sporządzenie polityki rachunkowości „szytej na miarę” jednostki może się wiązać z jednorazowym wysokim kosztem, co często zniechęca zarządy i skłania je do zlecenia sporządzenia „standardowej” dokumentacji, która nie wnosi do jednostki żadnej wartości dodanej.

Jednak dobrze skonstruowana polityka rachunkowości może przynieść spółce m.in. następujące korzyści:

- optymalizację procesów księgowych, np. ograniczenie ilości i czasochłonności księgowania,
- ograniczenie czasu sporządzania raportów wewnętrznych poprzez dopasowanie planu kont do celów rachunkowości zarządczej,
- optymalizację metod wyceny (w tym skomplikowane algorytmy wyceny kosztów produkcji, rezerw, metodologii przeprowadzania testów na utratę wartości aktywów finansowych), co ogranicza czas sporządzenia tych kalkulacji,
- optymalizację rozliczeń podatkowych – poprzez dopasowanie ewidencji księgowej do celów tych rozliczeń.

ZDANIEM AUTORKI

Alicja Kupczak [biegły rewident w Rödl & Partner](#)

Polityka rachunkowości jest niezbędnym elementem organizacji systemu rachunkowości w każdej spółce. Zarządy powinny przed podjęciem decyzji o sposobie jej sporządzenia dokładnie przeanalizować swoje potrzeby i potencjalne korzyści, jakie może przynieść spółce prawidłowo i rzetelnie przygotowana polityka rachunkowości. Takie podejście plus aktywne uczestnictwo kierownika jednostki w procesie sporządzania tej dokumentacji, wpłynie na prawidłowe przeprowadzenie tego procesu, optymalizację jego kosztów oraz na przygotowanie rzetelnych oraz dopasowanych do specyfiki jednostki i jej potrzeb zarządczych wytycznych rachunkowości.